

Marek Klimek

ORCID: 0000-0001-5908-4112

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ 20 LAT POWIATOWYCH CENTRÓW POMOCY RODZINIE. PRZESZŁOŚĆ. TERAŹNIEJSZOŚĆ. PRZYSZŁOŚĆ KRAKÓW, 28–29 LISTOPADA 2019 ROKU

Jednym z najważniejszych osiągnięć transformacji ustrojowej zapoczątkowanej w 1989 roku było odrodzenie samorządu terytorialnego. Był to proces złożony i długotrwały. W 1990 roku powołano samorząd gminny po 40-letniej jego nieobecności w strukturze ustrojowej państwa polskiego. Natomiast od 1 stycznia 1999 r. na mapie administracyjnej Polski ponownie pojawiły się powiaty oraz województwa samorządowe. Mieszkańcy powiatowej wspólnoty samorządowej uzyskali możliwość rzeczywistego wpływu na rozwój swojego terytorium. Oznaczało to również wyposażenie jednostek samorządowych w wiele zadań istotnych dla mieszkańców, wpisujących się w zasadę decentralizacji administracji publicznej. Niewątpliwie do najważniejszych zadań jakie powierzono samorządowi powiatowemu należały sprawy z zakresu pomocy społecznej. Wynika to przede wszystkim z ich istoty, odnoszącej się do wsparcia osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji w społeczeństwie. W pełni wpisuje się to w założenia art. 71, ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), zgodnie, z którym „rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”^{*}. Ponadto o szczególnym znaczeniu zadań z zakresu pomocy społecznej świadczy fakt, iż wydatki na ich realizację w globalnej strukturze budżetów jednostek samorządu terytorialnego zajmują jedną z kluczowych pozycji pod względem wysokości.

^{*} Art. 71, ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Wiodącą rolę w systemie pomocy społecznej na szczeblu powiatowym powierzono powiatowym centróm pomocy rodzinie. Wyznaczono im szereg istotnych zadań z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej i usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, czy też przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przypadający na 2019 rok jubileusz 20 lat funkcjonowania powiatowych centrów pomocy rodzinie niewątpliwie stanowi istotny przyczynek do refleksji nad dotychczasowymi osiągnięciami tych jednostek oraz nad ich rolą w systemie pomocy społecznej w Polsce. Sprzyja także dyskusji nad ich przyszłością i perspektywami rozwoju w zmieniającej się rzeczywistości i w obliczu wielu nowych wyzwań. Konferencja naukowa *20 lat Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie. Przeszłość. Teraźniejszość. Przyszłość*, która odbyła się w dn. 28–29 listopada 2019 r. na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w pełni wpisła się w te refleksje. Została ona zorganizowana przez Instytut Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie we współpracy z Polskim Towarzystwem Polityki Społecznej oraz Konwentem Dyrektorów Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie Województwa Małopolskiego. Przedsięwzięcie objęli honorowym patronatem: J. M. Prof. dr hab. Kazimierz Karolczak – Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, starostowie kilkunastu powiatów z terenu województwa małopolskiego oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie „Centrum”. Problematyka konferencji wzbudziła duże zainteresowanie nie tylko wśród pracowników naukowych, ale również wśród praktyków. Wzięło w niej udział wielu naukowców z kilku ośrodków akademickich, szerokie grono samorządowców, dyrektorów i pracowników PCPR, studenci UP oraz wielu innych słuchaczy.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonali Prof. Norbert G. Piłkuła – Dyrektor Instytutu Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Prof. Jerzy Krzyszkowski – Członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej i Wojciech Pałka – Starosta Krakowski, przewodniczący Konwentu Starostów Województwa Małopolskiego. W swoich wystąpieniach podkreślili oni szczególną rolę powiatowych centrów pomocy rodzinie w całym systemie pomocy społecznej w Polsce oraz wiele znaczących osiągnięć tych instytucji w minionych 20 latach ich funkcjonowania.

Konferencja była połączona z uroczystymi obchodami 20-lecia działalności PCPR-ów na terenie województwa małopolskiego. Prof. Norbert G. Piłkuła – Dyrektor Instytutu Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej wraz ze Starostą Krakowskim Wojciechem Pałką – przewodniczącym Konwentu Starostów Województwa Małopolskiego wręczyli obecnym

na uroczystości dyrektorom PCPR-ów dyplomy uznania z okazji jubileuszu oraz serdeczne gratulacje i życzenia dalszego tak owocnego rozwoju tych jednostek. Następnie miała miejsce część artystyczna.

Zaprezentowane w części naukowej referaty dotyczyły najważniejszych zagadnień związanych z funkcjonowaniem powiatowych centrów pomocy rodzinie w Polsce w latach 1999–2019, w tym m.in.: roli PCPR jako ważnego ogniwa w systemie pomocy społecznej (Joanna Staręga-Piasek), kierunków rozwoju pomocy społecznej w Polsce po roku 1989 (Jerzy Krzyszkowski), współpracy, dialogu oraz samostanowienia jako imperatywów pomocy społecznej (Hubert Kaszyński, Ewelina Zdebska), restytucji samorządu powiatowego w Polsce na tle historycznym i ustrojowym (Jacek Wojnicki), filozoficznych podstaw samorządu terytorialnego i pomocy społecznej (Włodzimierz Dłubacz), powiatowych centrów pomocy rodzinie jako pola współpracy i nieustających wyzwań (Barbara Pindel-Polaszek, Romana Gajdek), funkcjonowania Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie „Centrum” (Mirosława Zielony), doświadczeń i perspektyw rozwojowych systemu pieczy zastępczej w powiatach (Barbara Gębala), nowelizacji ustawy o pomocy społecznej z dnia 19.07.2019 r. (Michał Soćko) oraz roli powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych jako narzędzia zarządzania rozwojem systemu pomocy społecznej w powiecie (Marek Klimek).

20 lat funkcjonowania PCPR to okres znaczących przemian i zdobytych doświadczeń. To okres istotnych zmian prawnych, w tym m.in. wejścia w życie nowej ustawy o pomocy społecznej z 12.03.2004 r., akcesji Polski do Unii Europejskiej i wynikających z tego możliwości wykorzystania funduszy pomocowych w realizacji zadań pomocy społecznej (w tym zwłaszcza środków Europejskiego Funduszu Społecznego ukierunkowanego szczególnie na walkę z bezrobociem i wykluczeniem społecznym), standaryzacji placówek pomocy społecznej, czy też rosnącej roli współpracy międzysektorowej w realizacji zadań pomocy społecznej (zwłaszcza po wejściu w życie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie).

Konstrukcja ustrojowa powiatów w Polsce nie jest doskonała, o czym świadczy zwłaszcza słaby system dochodów własnych oraz uzależnienie od dotacji i subwencji państwowych. Jednak mimo wielu trudności powiaty, w tym również powiatowe centra pomocy rodzinie, sprawdziły się. Mogą one pochwalić się znaczącymi osiągnięciami w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkańców, rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej, rozwiązywania problemów społecznych, a w wymiarze społecznym – budowy społeczeństwa obywatelskiego. Należy w tym miejscu podkreślić wielką rolę kadr pomocy społecznej – osób oddanych swojej pracy, pełnych empatii, w pełni zaangażowanych w pomoc drugiemu człowiekowi.